

Kompost information

Det finns många sätt att kompostera trädgårdsavfall/hushållsavfall, här har jag samlat ihop lite enkel information om kompostering som kan passa våra hushåll här i Kyrkmossen.

Många har ofta förutfattade meningar om komposter, t ex att de luktar illa eller att de lockar till sig skadedjur.

Dålig lukt beror oftast på att man har fel balans mellan kol och kväve eller att den är för blöt. Skadedjur får man bara om man slänger kött, fisk, gryn eller matrester. Man får inte skadedjursproblem om man håller sig till grönsaksrester. En kompost ska inte lukta mycket mer än jorden som finns under löven i en lövskog. Att kompostera hemma gynnar inte bara naturen utan även din trädgård med bra gödsel som får din trädgård att florerar.

Jag själv komposterar mitt trädgårdsavfall i svarta sopsäckar under säsongen som jag gömmer i en höma och blandar man dom rätt luktar det inte. På slutet av året gräver jag ner allt trädgårdsavfall som blir av slusksörden i jorden för att ge tillbaka så mycket näring som möjligt. Att ha en kompost är praktiskt under säsongen, för det lilla avfallet som blir när man trimmar häcken, rensar lite löv/ogräs, klipper gräset mm går rakt in i sin egna kompost istället för att man måste köra iväg det till tippen. Ska man införskaffa sig en kompost och aldrig har gjort det innan så hade jag rekommenderat en varmkompost med lock och galler i botten. Ska man ha det nyaste på marknaden är maskkompost ett måste!!!

/mvh Peter Nordin

P.S Trädgårdsföreningen kommer ha en liten uppsamlingsplats för gräsklipp vid kolonilotterna om man vill donera det man klippt och inte har en kompost.

Bokashi

Vi kallar bokashi för köskompostering eftersom det mesta sker inomhus - i köket. Det enda du behöver för att starta är ett par hinkar och en påse bokashiströ. Det finns speciella hinkar men det går bra att använda egna.

Det tar dig inte mer än ett par minuter om dagen att göra bokashi - det är bara att fylla hinken med matrester och strö på lite bokashiströ. Ingen sortering - allt ska ned i hinken! Räkskal och köttfärs, äggskal, citronskal, kaffesump och kycklingben. Mikroberna i bokashiströet konserverar matresterna så att det luktar nästan inget i hinken (lite syrligt).

Men det är viktigt att det blir ganska torrt i hinken; blir det blött kan det börja lukta, inte ruttet men surt. Därför har man en kran i hinken för att dränera den allt eftersom eller, om man använder vanliga hinkar, varvar man med tidningspapper för att absorbera fukten.

Du behöver två hinkar så du kan fylla den ena medan den andra står varmt inomhus ett par veckor för efterjäsning. Sedan är det fritt fram att göra jord!

Det blir inte jord i själva hinken. Men så fort du gräver ned den jästa Bokashin i jorden, eller blandar med jord på något annat sätt, börjar den omvandlas till jord.

Bokashihinkar med kran

Resultatet blir precis lika bra i slutändan oavsett om du använder hinkar med kran eller utan. Skillnaden är hur man hanterar vätskan som kommer från matresterna. Vätskan från en hink med kran är en värdefull växtnäring som många odlare uppskattar. Den är ju flytande matrester med levande mikrober i, perfekt till krukväxter inne och ute och även till rabatterna och grönsakslandet. Vätskan måste spädas 100 gånger innan du använder den.

Hinkar med kranar är perfekt om man odlar mycket och vill ha gratis växtnäring. De rymmer mer än vanliga hinkar och eftersom det inte finns några tidningspapper i hinkarna får du mer plats med matavfall. Den färdiga Bokashin bryts ned snabbare i landet utan tidningspapper.

"Gröna hinkar"

Ett enkelt och bra sätt att börja med bokashi är att använda vanliga hinkar med lufttätt lock. Vi har en startkit med "Gröna hinkar" i butiken men det går bra att köpa själv eller använda gratis hinkar från pizzerior, matbutiker eller kaféer. För att ta upp vätskan använder man tidningspapper och servetter, äggkartonger eller även träpellets, vad man nu har. Det är viktigt att det hålls ganska torrt i hinken.

Precis som med den speciella hinken med kran kan du lägga i alla dina matrester i hinken: kött, fisk, pasta - allt! Se bara till att locket sitter tätt och innehållet blir så torrt och kompakt som möjligt. Det går bra att använda biopåsar (gjort av majs) i hinken, de förenklar hantering och vinterförvaring.

Alla typer av hinkar ska stå inomhus ett par veckor för efterjäsning, sedan kan du göra jord av din Bokashi eller förvara den till våren. Pappret i gröna hinkarna tar lite längre tid att blir till jord än matresterna men det gör inget i längden. Om man gör Bokashi som försteg till en traditionell kompost så är det bra att använda hinkar med papper eftersom det hjälper balansen i komposten. Du kan även lägga ut tidningspappret från hinken under bärbuskarna som marktäckning -- täck bara med löv, barkmull eller något så det ser bra ut. "Gröna hinkar" är en enkel och bra lösning till sommarstugan, båtet eller på jobbet. Eller som extra hink om man brukar använda hinkar med kran.

Källa: <https://www.bokashi.se/>

Varmkompost

Skillnader mellan varm- och kallkompost

En varmkompost är en skadedjurssäker och isolerad behållare där köksavfall kan komposteras utan risk att få ovälkomna besök av råttor och möss. Luftintag måste finnas men även detta bör vara skadedjurssäkert med metallnät där maskorna ska vara max 5 millimeter för att även hålla mössen ute. Isoleringen gör att komposteringsprocessen kan fortsätta även när det är kallt ute. När varmkomposten brinner som bäst kan det bli upp emot 60 grader varmt, så ett bra sätt att kontrollera om komposten är "igång" är att känna om den är varm eller mäta temperaturen med en jordtermometer.

En kallkompost kan även den vara i form av en behållare. Här finns dock inte samma krav på att den ska vara skadedjurssäker eller isolerad eftersom den bara används till att kompostera trädgårdsavfall. I princip kan en kallkompost bestå av en hög på marken, fylld av löv, kvistar och annat material från trädgården, men för att nedbrytningsprocessen ska gå fortare krävs lite jobb.

Gör så här: Varmkompost

1. Börja med att lägga ris i botten på behållaren för att möjliggöra luftintag underifrån. När komposten sedan ska blandas med strö, varvas först de olika materialen i tunna lager, tänk lasagne... När innehållet i behållaren efter hand ökar blandas det försiktigt med hjälp av till exempel en grep. Blandandet och riset i botten ger komposten syre och påskyndar nedbrytningsprocessen.

2. Om du har tillgång till gammal kompostjord strör du ut några hinkar med detta ovanpå riset. Den gamla komposten kryllar av mikroliv och ger en tjuvstart till nedbrytningen av det nya materialet du tillsätter. Maskar är duktiga nedbrytare så plantera gärna in ett gäng sådana för att få ännu finare jord.

3. Nu kan du börja tömma din komposthink med köksavfall i komposten. Varje gång du tillsätter en hink med avfall, tillsätter du samtidigt kolrikt strö och då behållaren börjar fyllas på blandar du runt materialet ordentligt. Avslutningsvis täcker du ytan med lite strö. Strö finns att köpa på säck men det går precis lika bra att använda sågspån, torra löv, flis eller hackad halm. 1 del strö till 3 delar avfall brukar vara lagom.

4. Tänk på att komposten inte ska vara blöt, endast fuktig. Är den för blöt börjar materialet ruttna i stället för att komposteras och dålig lukt uppstår. Avhjälpt detta med att tillsätta mer strö och blanda ordentligt. Om komposten däremot är för torr avstannar processen helt. Då får du vattna din kompost för att få fart på den igen.

5. Lufta komposten minst en gång i veckan genom att gräva igenom materialet – syresättning snabbar på nedbrytningen.
6. När kompostbehållaren är full behöver innehållet efterkomposteras. Om du har två behållare låter du helt enkelt materialet i den första vila, i annat fall går det lika bra att låta innehållet efterkomposteras i en hög på marken.
7. När kompostjorden är mörk, finfördelad och doftar gott har innehållet komposterats klart och är redo att användas i odlingarna. Jord från kökskompost är näringsrik och myllrar dessutom av maskar och mikroliv. Jag använder jorden till jordförbättring och gödsel i mina pallkragar och upphöjda odlingsbäddar. Jorden fungerar även utmärkt till att förodla växter i eller att krukodla blommor och grönsaker. Såväl till förodling som till krukodling behöver dock kompostjorden blandas ut med torvmull eller planteringsjord. En del kompostjord till tre delar torv brukar vara lagom.

Kallkompost

1. Lägg ris i botten på trädgårdskomposten.
2. Varva sedan trädgårdsavfall, till exempel löv, ogräs och kvistar, i tunna skikt med något kväverikt material, så som gräsklipp eller stallgödsel. Det går även bra att varva avfallet med jord men då tar komposteringsprocessen längre tid.
3. När komposten är cirka en meter hög ska den täckas med hö, halm, jord, flis eller liknande. Även här måste du vara uppmärksam på om det blir väldigt torrt. I så fall behöver komposten vattnas för att processen inte ska avstanna. Avslutningsvis täcker du ytan med lite strö. Strö finns att köpa på säck men det går precis lika bra att använda sågspån, torra löv, flis eller hackad halm. 1 del strö till 3 delar avfall brukar vara lagom.
4. Till nästföljande vår grävs komposten om och får efterkomposteras i sin behållare eller i en hög på marken.
5. Det enklaste sättet att veta när kompostjorden är färdig att användas är även här att känna och lukta på den. Smular den lätt sönder i handen och doftar gott är den färdig. Kallkomposten är ett utmärkt jordförbättringsmedel och kan användas i obegränsad mängd till dina odlingar – mylla ner den i jorden och den blir till stor glädje för grönsaker och prydnadsväxter! Kallkomposten är dock fattig på kväve vilket gör att till exempel hönsgödsel måste tillsättas före den kan användas till krukodling och liknande.